

Examination – Källkritik och källhantering

Examinationen består av två delar.

Första delen utgörs av frågor som generellt relaterar till källkritik – Den här delen kräver enbart enkla svar.

Andra delen utgörs av frågor som relaterar till källan: Vikingar upptäcker Nordamerika – I den här delen bör du utveckla dina svar.

Du bör lägga majoriteten av din tid på andra delen

Del 1.

1. Beskriv **kort** vad det källkritiska kriteriet tendens betyder.
2. Beskriv **kort** vad det källkritiska kriteriet äkthet betyder.
3. Joakim menar att primärkällor är i regel bättre än sekundärkällor. Varför är det så? Motivera i 2–3 meningar.

Del 2. – Vikingar upptäcker Nordamerika

1. Analysera första källan (Sagan om Eirik den röde) utifrån de källkritiska kriterierna **tid och tendens**
2. Historiker menar de två sagorna inte är beroende av varandra. Är det en fördel eller nackdel att vi har två oberoende källor i det här fallet? Motivera!
3. Vilken (om någon) av källorna är mest användbar för att kunna besvara frågan: hur såg vikingarnas resor till Nordamerika ut? Motivera utförligt varför (om) den ena är mer användbar än den andra.

Vikingar upptäcker Nordamerika

De isländska sagorna är skrivna på 1200-talet och beskriver bland annat de första resorna till Nordamerika gjorda av personer från Island och Grönland runt år 1000. Idag vet vi att personer från Island besökte Nordamerika under 1000-talet däremot vet inte historikerna exakt hur resorna gick till. Nedan är två utdrag från två olika källor som beskriver resorna till Nordamerika. Nedan finns en karta som förtydligar hur man tror resvägarna gick.

Källa 1: Sagan om Eirik den röde

”Leif och hans män lämnade Hebriderna (ögrupp vid Skottland) och tog sig till Norge den hösten. Leif blev en av kungens män och kung Olaf Tryggvason visade honom stor respekt eftersom Leif visade sig vara en man med goda egenskaper.

Vid ett tillfälle talade kungen enskilt med Leif och frågade honom om han hade intensionen att resa till Grönland under sommaren. Leif svarade: om det är det ni önskar. Kungen svarade: det kan mycket väl vara så, jag vill att du reser som mitt ombud och konverterar Grönland till kristendomen. Leif svarade att det var kungens beslut att fatta men att han var orolig att den läran skulle stöta på motstånd på Grönland. Kungen svarade med att det inte finns någon som är bättre passande än Leif för uppdraget (...).

När Leif var redo seglade han iväg. Efter att ha varit vilse på havet under en lång tid nådde Leif land som han inte trodde han skulle finna. Fält med vete, vindruvor och träd vid namn vril växte där (Vinland i Nordamerika). De tog med sig flera arter på den fortsatta resan. Leif fann också en grupp människor som klättrade på ett skepps underrede. Han tog hem dem till Grönland och stannade där över vinter och visade på god karaktär och vänlighet. Han kristnade sedan landet och blev ihågkommen som Leif den lyckosamme.

Leif reste sedan hem till Eirikfjord (på Island) och gården vid Brattahlid. Han fick ett varmt välkomnande. Han började sedan sprida kristendomen och den sanna katolska läran över landet. Han spred kung Olaf Tryggvasons ord till folken och förklarade hur fantastisk och ärofyllt den kristna läran var.” (...)

(Några år senare) – **Notera fortfarande samma källa**

Det var stora diskussioner den vintern i Brattahlid mellan Snorre och Karlsämne att resa mot Vinland och flera människor talade också om det. Till slut gjorde Snorre och Karlsämne redo deras fartyg med ambitionen att nå Vinland den sommaren. (...)

De seglade längst med kusten till den västliga besättningen (på Grönland), sedan till Disko (ö vid Grönland) och sedan därifrån med nordlig vind. De seglade i två dagar och fick sedan syn på land och beslöt sig ro in och undersöka det. De fann en stor mängd platta stenar så stora att två män kunde ligga bredvid varandra på dem. Det fanns också många rävar. De gav landet namnet Helluland (Område i Nordamerika).

De seglade sedan med nordlig vind i två dagar och såg sedan ytterligare ett landområde med träd och många djur. En ö låg sydost om landområdet, från kusten såg de en björn och kallade den Bjarney (Björn-ön). De döpte det träbeklädda landet till Markland (Område i Nordamerika).

Källa 2: Sagan om grönlänningarna

”Det var mycket prat om att hitta nytt land. Leif, son av Eirik den röde av Brattahlid, sökte upp Bjarni och köpte hans skepp. Han samlade ihop en besättning på 35 män. Leif frågade sin far Eirik om han ville leda expeditionen. Eirik var tveksam till sitt beslut, han menade att han var till åren och inte klarade av kylan och vattnet längre. (...) Eirik gick sedan med på Leifs uppmaning, när de nästan var klara för avfärd lämnade Eirik gården på hästryggen. När han inte var långt från skeppet snubblade hästen och Eirik föll av och skadade sin fot. Eirik sade då: jag är inte menad att upptäcka något annat land än det vi nu lever i, det här blir slutet på vårt resande (...).

När skeppet var redo lämnade de för havet och fann först landet som Bjarni och hans män hade sett innan. (...) De hittade inget gräs bara stora glaciärer som täckte marken som enbart var en enda platt stenhäll från glaciärerna till havet. Landet framstod som oanvändbart för dem. (...) Leif talade: (...) Jag ska nu kalla det här landet Helluland. De återvände till sitt skepp och ut på havet där de fann ett nytt land. (...) Det här landet var platt, fyllt med skog och svagt lutande mot havet. De såg också vita stränder. Leif sade sedan: ”Det här landet ska namnges efter vad det har att erbjuda och sade Markland”. De återvände till sina skepp utan försening. (...)”

